

Mellem lyst og nødvendighed

De unges motivationer for valg af videregående uddannelser

Af Camilla Hutters, organisationskonsulent, Professionshøjskolen Metropol
cahu@phrh.dk

En ring af tanker....

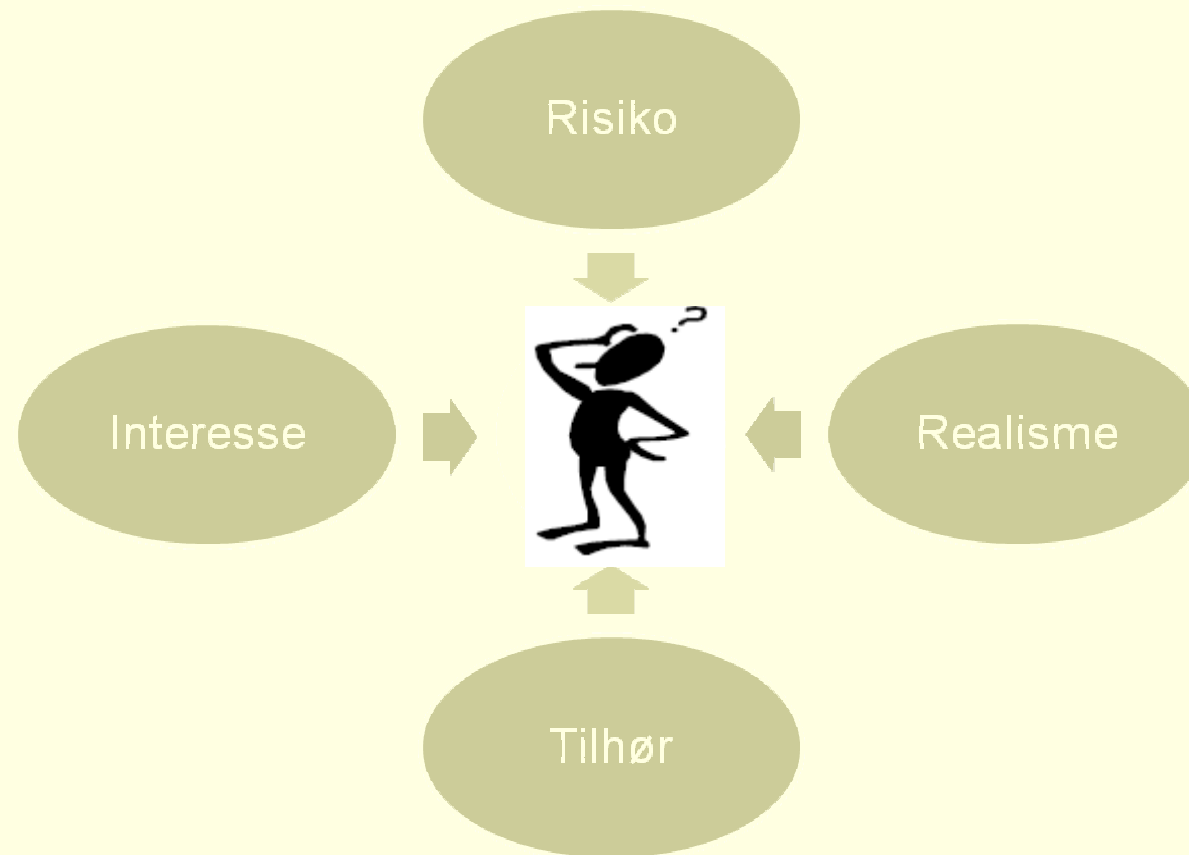
*”Det kunne have været en hvilket som helst dag denne situation opstod, for den havde opstået så mange gange, at det var umuligt at tælle mere. Det var lørdag og efter endt indkøb og frokost fandt hun alle de indsamlede brochurer frem og delte dem op i bunker: En for design, en for RUC, en for Handelshøjskolen, en for Syddansk Universitet og KU. Systematisk blev de gået igennem i håb om at kunne udelukke noget, **men lige meget hvad hun læste lød det hele spændende**. Efter at have brugt et par timer på dette og ikke blive meget klogere end før gav hun op. Træt i hovedet af at tænke alle de tanker hun havde tænkt tusind gange før, træt af at prøve sætte uddannelser op mod hinanden og bare i det hele taget træt af at tænke på uddannelsesvalg.*

Hvorfor var det så skide svært? Måske fordi man stiler efter det perfekte job. Måske fordi hun var bange for at springe ud i noget. Måske fordi det er uoverskueligt at skulle til at skifte uddannelse, når man nu havde brugt så meget tid og kræfter på at vælge det, man troede var den rigtige uddannelse. Så brochurerne blev pænt lagt tilbage på skrivebordet, hvor de stadig ligger og kigger på hende hver gang hun kommer ind på værelset.”

(deltagerfortælling fra fortællerværksted om uddannelsesvalg, 2006)

Det svære valg

Interesse – at have lyst til sin uddannelse

”Jeg vil enormt gerne gøre mit studie til min nye drøm. Et mål at arbejde henimod, og det, jeg brænder lidenskabeligt for” (Karen, 2003)

- **Uddannelsesvalg koblet til identitet**
- **Ideal om at brænde for sin uddannelse**
- **Fritidsinteresser vigtige for uddannelsesinteresser**
- **Medier konstituerer nye statushierarkier**

De risikable overgange

”Altså jeg tænkte nej, jeg kommer bare aldrig videre. Jeg bliver nødt til at komme igang med en uddannelse. (...) Det var bare puha, se at kom i gang igen. Fordi ellers kommer jeg jo bare til at gå derhjemme” (Pia 2004).

- **”Man skal jo have en uddannelse”**
- **Uddannelsesvalg som individuelt ansvar**
- **Sociale risici mærkes i overgange**
- **Oplevelsen af tidspres**

At finde en realistisk uddannelse

”Jamed det var simpelthed fordi jeg hørte hende [studievejlederen] om, hvor realistisk det var ville være at søge ind på kvote 2, når jeg nu var så langt fra, Og som hun sagde så var det ikke særlig realistisk. ” (Pernille 2004).

Uddannelsesvalget som kalkule ifht:

- **Chancerne for at blive optaget**
- **Chancerne for beskæftigelse**
- **Undgå underordnede positioner – både i uddannelsessystemet og på arbejdsmarkedet.**

At finde et tilhør

”Fordi læreren har ikke tid til at forklare det hele vel. Det var bare bum, bum, bum – så går vi videre næste gang med noget nyt. Så det synes jeg var svært” (Lauritz, 2004).

- **Valgprocessen forsætter efter studiestart**
- **Vigtigt af ”kunne knække koden” og ”falde til”**
- **Det rette valg sidder i maven**
- **Vigtigste begrundelse for at skifte studie: Det var ikke mig!**

Uddannelsesvalget som balancegang

LYST
Hele tiden noget
andet, du kan gøre

**NØDVENDIGHE
D**
Hele tiden noget,
du er udelukket fra

Fire tilgange til videregående uddannelse

Den selvrealiserende

Forældre har lange/mellemlange uddannelser. Har overvejende "karrierelivsform".

Akademiske/kreative uddannelser er det "naturlige valg"

Mål med uddannelse: At finde noget at brænde for.

Den sociale

Det vigtige er ikke forældrenes erhverv, men hvordan familien fungerer. Overvægt af kvinder

Uddannelsen vælges med afsæt i sociale relationer.

Mål med uddannelse: At ville hjælpe andre

Den instrumentelle

Forældre ingen/kort-uddannede. Mange er "den første student i familien".

Uddannelse som "et nødvendigt valg". Som en vej væk fra forældrene.

Mål med uddannelse: Et flot eksamensbevis

Den praktiske

Min. én forældre håndværker og/eller selvstændig. Overvægt af mænd.

Uddannelse vælges ud fra fremtidsmuligheder: hvad kan man blive til?

Mål med uddannelse: At lægge grunden til succes.

Stigende krav om ”det planlagte valg”

- Uddannelsesbog fra 6. klasse
- Uddannelsesplan i 9. klasse
- Tidligere valg af studieretning
- Øget antal specifikke adgangskrav
- Bonus for ”hurtig-i-gang”

Det planlagte versus det komplekse valg

Det planlagte valg

- Funktionalistisk samfundssyn
- Samfundets behov kan beregnes
- Valg som engangsforteelse.
- Valg rettet mod konkret erhvervsfunktion.
- Fokus på "det rette match" (træk-faktor).
- Målet er "det rette valg", afklaring af konkret valg

Det komplekse valg

- (Post)moderne samfundssyn
- Forandring og kontingens er vilkår
- Valg som "ongoing" proces
- Uklar forbindelse ml. job og uddannelse – fokus på employability
- Fokus på den unge situation
- Målet er agency, udvikling af valgpraksis

Øget rekruttering – men hvordan?

- Enkelt og gennemskueligt optagelsessystem
- Flere adgangsveje og ”second chances”
- Mulighed for ”det gradvise valg”. Fleksible uddannelses tilbud med på – og afstigningsmuligheder
- Tilgængelig vejledning, der forholder sig til de unges valgsituation.